

Adroddiad i'r: Cyngor Sir

Dyddiad y Cyfarfod: 26 Ionawr 2016

Aelod / Swyddog Arweiniol: Y Cynghorydd Hugh Evans/Gary Williams

Awdur yr Adroddiad: Gary Williams

Teitl: Bil Llywodraeth Leol (Cymru) Drafft

---

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

1.1 Mae'r adroddiad hwn yn ymwneud â'r ymarfer ymgynghori sy'n cael ei gynnal gan Lywodraeth Cymru ar ddarpariaethau Bil Llywodraeth Leol (Cymru) Drafft ("y Bil Drafft").

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

2.1 Y rheswm dros lunio'r adroddiad yw pennu ymateb y Cyngor i'r ymgynghoriad.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1 Bod y Cyngor yn nodi cynnwys y Bil Drafft ac yn ystyried yr ymateb i'r ymgynghoriad drafft a nodir yn Atodiad 3.

3.2 Bod y Cyngor yn awdurdodi'r Arweinydd mewn ymgynghoriad ag Arweinwyr Grŵp i gwblhau telerau ymateb y Cyngor gan ystyried y farn a fynegwyd gan y Cyngor.

4. Manylion yr Adroddiad

4.1 Bydd Aelodau'n cofio, yn 2015, darparu ymateb i'r ymgynghoriad ar y Papur Gwyn "Diwygio Llywodraeth Leol - Pŵer i Bobl Leol (" y Papur Gwyn)". Mae Llywodraeth Cymru, ers hynny, wedi deddfu Deddf Llywodraeth Leol (Cymru) 2015 sy'n gwneud darpariaeth ar gyfer uno gwirfoddol o awdurdodau lleol, pwyllgorau pontio, yr arolwg o drefniadau etholiadol ar gyfer awdurdodau newydd a chyfyngiadau ar drafodion a recriwtio trwy uno awdurdodau.

4.2 Mae'r Bil Drafft yn gwneud cynigion ar gyfer uno awdurdodau lleol yng Nghymru yn y dyfodol ac yn gofyn am sylwadau ar y cynigion hynny. Mae'r Bil Drafft, fodd bynnag, yn cynnwys llawer mwy na chynigion ar gyfer uno. Mae'r cynigion i uno wedi'u nodi yn Rhan 1 y Bil Drafft. Mae 8 rhan i'r Bil Drafft a byddai Rhannau 2-8, os caiff ei ddeddfu fel darn o ddeddfwriaeth arunig, yn gweld y diwygiadau llywodraeth leol mwyaf sylweddol yng Nghymru ers Deddf Llywodraeth Leol 2000. Mae'n bwysig felly bod yr Aelodau yn ystyried goblygiadau'r darpariaethau hyn mewn o leiaf gymaint o ddyfnder â'r cynigion ar gyfer uno. Mae hefyd yn bwysig bod yr ymateb yn ystyried amseriad rhai

cynigion ac a ddylent gael eu gohirio hyd nes y bydd y cynghorau newydd yn cael eu creu.

4.3 Ynglwm wrth yr adroddiad hwn mae'r atodiadau canlynol:

Atodiad 1 Crynodeb o brif ddarpariaethau'r Bil Drafft
Atodiad 2 Dogfen Ymgynghori
Atodiad 3 Ymateb i'r ymgynghoriad drafft
Atodiad 4 Bil Llywodraeth Leol (Cymru) Drafft
Atodiad 5 Memorandwm Esboniadol Drafft

4.4 Mae'r Bil Drafft wedi ei strwythuro mewn 8 rhan fel a ganlyn:

Rhan 1 Ardaloedd Llywodraeth Leol a Chynghorau Sir
Rhan 2 Pŵer Cymhwysedd Cyffredinol
Rhan 3 Hyrwyddo Mynediad i Lywodraeth Leol
Rhan 4 Swyddogaethau Cynghorau Sir a'u Haelodau
Rhan 5 Cynghorau Sir: Gwell Llywodraethu
Rhan 6 Cynghorau Cymuned
Rhan 7 Materion Gweithlu
Rhan 8 Cyffredinol ac Atodlenni

4.5 Mae'n bwysig nodi wrth gynhyrchu'r Bil Drafft, bod Llywodraeth Cymru wedi cymryd i ystyriaeth nifer o'r pryderon a fynegwyd gan gynghorau yn ystod yr ymgynghoriad ar y Papur Gwyn. Nid yw rhai o'r cynigion dadleuol megis terfynau tymor ar gyfer cynghorwyr, etholiadau fesul cam ac adolygu tâl aelodau, yn ymddangos yn y Bil Drafft. Awgrymir y dylai ymateb y Cyngor i'r Bil Drafft groesawu cael gwared â chynigion a gynhwysir yn y Papur Gwyn mae wedi'i feirniadu'n flaenorol.

4.6 Fodd bynnag, mae nifer o gynigion nad oedd y Cyngor yn cytuno â hwy pan ymgynghorwyd arnynt y tro cyntaf yn y Papur Gwyn sy'n aros yn y Bil Drafft. Pan fydd cynigion o'r fath yn ymddangos, mae'r ymateb drafft yn seiliedig ar yr hyn a gytunwyd mewn ymateb i'r Papur Gwyn.

4.7 Lle mae'r Bil Drafft yn cynnwys cynigion sydd wedi cael eu newid yn sylweddol gan y rhai yn y Papur Gwyn mae ymateb drafft wedi ei baratoi gan swyddogion i'w ystyried gan yr Aelodau.

4.8 Mae'r ddogfen ymgynghori hefyd yn cynnwys cwestiynau sy'n ymwneud â materion nad ydynt wedi'u cynnwys yn y Bil Drafft hwn ond yn faterion y mae Llywodraeth Cymru yn ceisio barn arnynt cyn rhoi ystyriaeth bellach iddynt, gall rhai ohonynt ymddangos yn y Bil terfynol gerbron y Cynulliad Cenedlaethol.

4.9 Awgrymir bod y Cyngor yn trafod cynnwys yr ymateb drafft ac yn awdurdodi'r Arweinydd mewn ymgynghoriad ag Arweinwyr Grŵp i gwblhau telerau ymateb y Cyngor.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

5.1 Nid yw'r penderfyniad yn effeithio'n uniongyrchol ar y blaenoriaethau corfforaethol.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

6.1 Ni fydd ymateb i'r ymgynghoriad yn golygu unrhyw gostau ychwanegol.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb (AEC) a gynhaliwyd ar y penderfyniad? Dylai'r templed AEC wedi'i lenwi gael ei atodi fel atodiad i'r adroddiad.

7.1 Nid oes gofyniad am asesiad.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda'r Pwyllgorau Archwilio ac eraill?

8.1 Ni fu unrhyw ymgynghori â'r Pwyllgor Archwilio mewn perthynas â'r ymateb hwn i'r ymgynghoriad, fodd bynnag, roedd ymateb y Cyngor i'r Papur Gwyn yn destun ystyriaeth gan Gadeiryddion ac Is-Gadeiryddion Archwilio, y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol a'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd. Bydd y Bil Drafft yn cael ei ystyried gan y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ar 22 Ionawr i'r graddau y mae'n ymwneud â chylch gorchwyl y Pwyllgor a bydd barn y Pwyllgor yn cael ei gyfleu i'r Cyngor.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1 Nid oes unrhyw gostau ychwanegol yn gysylltiedig â'r broses ymgynghori. Mae ystod eang o oblygiadau ariannol ac eraill posibl sy'n cael eu trafod yn yr ymateb i'r ddogfen ymgynghori.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

10.1 Y risgiau o beidio ymateb i'r ymgynghoriad yw na fydd barn y Cyngor yn cael ei gymryd i ystyriaeth pan fydd Llywodraeth Cymru yn penderfynu'n derfynol ar ddarpariaethau'r Bil i gael ei roi gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

11.1 Adran 111 Deddf Llywodraeth Leol 1972.